

Asia: VN/31244/2023

Lausuntopyyntö: luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi poliisilain 5 a luvun, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 7 luvun sekä sotilastiedustelusta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Tiedustelulainsäädännöllä puututaan olennaisella tavalla perusoikeuksiin. Tällaisen lainsäädännön tulee olla täsmällistä ja tarkkarajaista. Lakiesityksen yhtenä tavoitteena on selkeyttää sellaisia lainkohtia, joita on pidetty epäselvinä. Osa esitetyistä sanamuotojen muutoksista vastaa hyvin tähän ongelmaan.

Tiedustelutoimijat saivat tiedustelulakien myötä käyttöönsä poikkeuksellisia keinoja siksi, että lainsäädännön keskeisin tavoite on kansallisen turvallisuuden parantaminen. Samalla säädettiin muun muassa siitä perusperiaatteesta, että poikkeuksellisilla valtuuksilla saatua tietoa ei saa käyttää muuhun tarkoitukseen kuin kansallisen turvallisuuden suojaamiseen. Tiedusteluvaltuuksin saadun tiedon käyttämiseen säädettiin tiettyjä edellytyksiä ja turvamekanismeja eli ns. palomuuri. Jo lainsäädäntöä valmisteltaessa kuitenkin melko yleisesti epäiltiin, että palomuuri tuskin pitää täydellisesti.

Lakiesitys sisältää uusia poikkeuksia ja laajennuksia tiedusteluvaltuuksin saadun tiedon hyödyntämiseen. Palomuuria ollaan nyt siis nimenomaisesti heikentämässä. Esityksen perusteella muu viranomainen kuin tiedusteluviranomainen voisi jatkossa jopa pyytää tiedustelutietoa käyttöönsä.

Esityksen mukaan suojelupoliisi saisi luovuttaa tiedustelumenetelmällä saatua, rikosta koskevaa tietoa kansallisen turvallisuuden suojaamisen lisäksi myös ”muuksi toimivaltaisen viranomaisen toiminnan suuntaamiseksi”. Toimivaltaisten viranomaisten piiriä ei ole tässä mitenkään rajoitettu, ja toiminnan suuntaaminenkaan ei ole käsitteenä riittävän tarkkarajainen. Esitetyllä tiedon luovuttamisella on kuitenkin liityntä perusoikeuksien rajoittamiseen ja se näyttää luovan

poikkeuksen tiedustelulakien mukaiseen käyttötarkoitussidonnaisuuteen, joten tarkkarajaisuus- ja täsmällisyysvaatimukseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Ehdotettu tiedon hyödyntämiskielto on sinänsä välttämätön suoja mekanismi, mutta sellaisenaan puutteellinen, sillä se koskee vain suppeasti määriteltyjä päätöksentekotilanteita eikä sen käytännön toimivuudesta ei ole takeita.

Journalistiliitto kiinnittää lainsäätäjän huomiota erityisesti sananvapauslaissa, esitutkintalaissa sekä oikeudenkäymiskaassa käsiteltyyn lähdesuojaan. Lähdesuoja mahdollistaa vallankäytön valvonnan ja siten turvaa osaltaan demokraattista yhteiskuntajärjestystä. Oikeudenmukainen oikeudenkäynti edellyttää, että mm. journalistin lähdesuoja turvataan riittävästi myös tiedustelutietoa luovutettaessa ja käytettäessä. Esityksen vaikutuksia ei ole pohdittu oikeudenkäymiskaaren ja esitutkinta- sekä pakkokeinolakien mukaisten todistamiskieltojen ja oikeuksien näkökulmasta. Esitystä voisikin täydentää jatkovalmistelussa tältä osin.

Oras Tytti
Suomen Journalistiliitto ry